

nazorno nakazuje svojo predstavo o naraščajočem prepletanju in zmanjšani možnosti ostrega razlikovanja umetniških oblik in družbenih funkcij umetnosti.

Ob koncu se nam zdi knjigo umestno priporočiti v branje vsakemu sociologu, saj gre za delo, ki v pravem, izvornem pomenu besede, vzpodbuja sociološko imaginacijo. Da bi knjiga bolj množično dosegla tudi slovensko študentsko populacijo, bi bil nad vse koristen tudi čimprejšnji prevod.

Miro HAČEK

Franc Grad

Lokalna demokracija - organizacija in volitev
Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 1998

Lokalno demokracijo je mogoče razumeti na več načinov. Sodobno pojmovanje (zlasti evropsko) šteje lokalno demokracijo nasploh za enega temeljnih stebrov demokratičnega političnega življenja, saj lokalna samouprava omogoča lokalnim skupnostim, da same upravljajo z zadevami lokalnega pomena. Pravica prebivalcev lokalne skupnosti, da sodelujejo pri izvajanju lokalne oblasti, pa tvori demokratično vsebino lokalne samouprave in je tako tudi bistvena prvina lokalne demokracije. Lokalna oblast je demokratična, če imajo na njeno izvajanje največji vpliv prav občani sami bodisi neposredno (z različnimi oblikami neposrednega odločanja kot sta zbor občanov in referendum) bodisi posredno preko volitev nosilcev lokalnih funkcij. Zato sta organizacija lokalne samouprave in volitev njenih predstavniških organov ključni točki pri vzpostavljanju in izvajanju lokalne samouprave. Pri tem seveda ni pomemben samo normativni vidik, temveč je bistveno, kako se lokalna samouprava izvaja v praksi in v kakšni meri je zares demokratična.

Temu je potrebno dodati, da je poznavanje lokalne samouprave pri nas še vedno zelo pomankljivo. Zaradi tega so tudi predstave politikov, in tudi prebivalcev lokalnih skupnosti, o njej velikokrat napačne in pravitakšno je pogosto tudi njeno delovanje. Šele

v zadnjih letih je izšlo nekaj pomembnih sistematičnih strokovnih del o lokalni samoupravi, pri čemer velja omeniti nekakšno "slovensko biblijo" lokalne samouprave, to je Šmidovnikovo delo o lokalni samoupravi. Dejstvo je, da bi potrebovali še veliko več del iz tega področja, še posebej takih, ki bi obravnavala posamezna ožja področja lokalne samouprave. Dosedanja strokovna dela namreč obravnavajo lokalno samoupravo kot celoto, zato organizaciji in načinu odločanja v lokalni samoupravi ne posvečajo posebne pozornosti. Volitev kot najbolj ključnega vprašanja lokalne samouprave pa se praviloma sploh ne lotevajo. O samih lokalnih volitvah pa je bilo vendarle opravljenih nekaj raziskav, ki dajejo podlago za ustrezno teoretično proučevanje tudi na tem področju.

Omenjeno vrzel skuša zapolniti delo profesorja ljubljanske pravne fakultete Franca Grada, ki nosi pomenljivi naslov *Lokalna demokracija - organizacija in volitev*. Kot sledi že iz samega naslova, avtorjev cilj ni bil obravnavati lokalne samouprave v vseh njenih razsežnostih, temveč je knjiga namenjena eni njenih prvin, ki bi jo lahko poimenovali lokalna demokracija v ožjem pomenu. Študija tudi nima ambicije, da bi bila v njej popolno obdelana vsa vprašanja lokalne demokracije, saj proučevanje te tematike nedvomno zahteva še veliko nadaljnjega dela. Kljub temu pa so v tem delu obdelana nekatera najpomembnejša področja lokalne samouprave.

Materijo knjige tvorita dva vsebinsko ločena dela. V prvem delu knjige avtor opisuje splošna načela lokalne samouprave s poudarkom na nekaterih njenih prvinah, na katere konkretnije aplicira kasneje v drugem delu. Še posebej se osredotoča na pomen in funkcije neposrednih elementov demokracije znotraj sistema lokalne samouprave, še zlasti na zborovanja občanov in referendum. Za slednjega zelo pomenljivo ugotavlja, da je v mnogih značilnostih zelo podoben volitvam. Avtor zelo podrobno razloži tudi področja organizacije lokalne oblasti in sistema lokalnih volitev s poudarkom na problematiki (raz)delitve mandatov. Zaveda se problematike dveh različnih volilnih sistemov znotraj enega sistema lokalnih volitev,

ki prihaja nenehno do izraza na primeru slovenskih lokalnih volitev, kjer se v majhnih občinah uporablja večinski volilni sistem, v malo večjih in velikih občinah pa proporcionalni volilni sistem s preferenčnim glasom, ki omogoča večjo personalizacijo lokalnih volitev v malo večjih in velikih občinah. Vendar avtor pravilno ugotavlja, da bi bilo bolje razmišljati o razširitvi sistema večinskih volitev tudi na nekoliko večje občine kot sedaj. Ě bodisi v čisti obliki bodisi v kombinaciji s proporcionalnim sistemom. Z avtorjem se v veliki večini njegovih ugotovitev in predlogov strinjam tudi sam, saj sedanji sistem proporcionalnih volitev s preferenčnim glasom ne zagotavlja zadostnega vpliva volilcev na izbiro članov predstavniškega telesa ter daje preveč teže strankarskim listam kandidatov. Opaznejša je ta problematika v drugem delu knjige, ki je namenjen lokalni demokraciji v Sloveniji. Ta, za politologe veliko bolj zanimiv del (saj lahko za prvi del knjige ugotovim, da je vendarle izrazito pravniške narave) ima dva sklopa, ki ju v slovenski strokovni literaturi s področja lokalne samouprave v večjem obsegu še nismo uspeli zaslediti. Prvi sklop se ukvarja s področjem organizacije lokalne samouprave v Sloveniji. Na žalost moram ugotoviti, da je nova sprememba (novela) zakona o lokalni samoupravi (ki je začela veljati novembra 1998) avtorja na nek način prizadela, saj nekatere ugotovitve razmerij med organi lokalne samouprave spadajo v prejšnjo ureditev, ki pa jo je novela poslala na smetišče zgodovine. Čeprav knjiga ni stara niti leto, so nekateri prikazi in ugotovitve tako že zastareli, kar po svoje najlepše priča o razmerah na področju, ki ga avtor obravnava.

Zadnji del knjige pa govori o področju, ki je po mojem mnenju za področje družbenih znanosti eno najbolj zanimivih. Gre za problematiko volitev. Te namreč niso samo na državni, ampak tudi na lokalni ravni eno najbolj zahtevnih in zapletenih vprašanj tako z normativnega vidika kot tudi z vidika njihovega izvajanja, zato zavzema obravnava the vprašanj tudi največ prostora. Sistem lokalnih volitev se naslanja na državno ureditev, tako se pri obravnavanju teh vprašanj avtor tudi ni izogibal obrazložitvi temeljnih

pojmov in pogostim primerjavam z ureditvijo na državni ravni. To še posebej velja za lokalne volitve, ki jih ni mogoče razumeti, ne da bi poznali vsaj osnove teorije volilnih sistemov in temelje ureditve državnih volitev. Knjiga razumljivo, in hkrati tudi na primerno strokoven način, razlaga dokaj zapleten sistem delitve mandatov, še zlasti vlogo preferenčnega glasu, kar smo do sedaj v strokovnih delih s področja lokalnih volitev (ki jih pa tako ali tako praktično ni) zelo pogrešali.

Delo je torej sestavljeno iz dveh temeljnih delov, od katerih prvi obravnava teoretična in primerjalna vprašanja organizacije lokalne samouprave in lokalnih volitev, drugi pa slovensko ureditev teh vprašanj. Upoštevana je praktično vsa dostopna slovenska in v veliki meri tudi tuja literatura, pri čemer pa je treba pripomniti, da je tudi tuja literatura o teh vprašanjih zelo redka, še posebej če jo primerjamo z bogato literaturo o lokalni samoupravi in državnih volitvah. V knjigi so uporabljene tudi avtorjeve bogate izkušnje iz njegovega neposrednega sodelovanja pri strokovni pripravi zakonodaje o lokalni samoupravi in še posebej zakonodaje o lokalnih volitvah.

To delo je eden prvih korakov k obravnavanju te pomembne problematike. Kljub temu pa bo to delo, ki je posrečena kombinacija visoko strokovne in povprečnemu človeku še vedno v zadostni meri razumljive razlage, gotovo prispevalo k boljšemu poznavanju tega področja lokalne samouprave in kot tako v veliki meri koristilo tudi vsem nam, ki se z njo ukvarjamo.

Miro HAČEK

Baldersheim Harald, Illner Michal, Offerdal Audun, Rose Lawrence (ur.)

Local Democracy and the Processes of Transformation in East-Central Europe
Westview Press, Boulder, 1996.

Eden prvih velikih projektov nove slovenske države je bil projekt reforme sistema lokalne samouprave, ki se je celo označeval kot eden najpomembnejših nasploh. Refor-